

Text original i fotografies: Ramon Gené, Anton Pedrós, Jordi Prat i Josep Gené, tots del Grup dels Campaners de Cervera.
Edició: maig de 2014

Texto original y fotografias: Ramon Gené, Anton Pedrós, Jordi Prat i Josep Gené, todos del Grupo de los "Campaners de Cervera".
Edición: mayo de 2014

EL CAMPANAR DE SANTA MARIA DE CERVERA

EL CAMPANARIO DE SANTA MARÍA DE CERVERA

EL CAMPANAR

El robust Campanar de Santa Maria de Cervera, d'uns 50 metres d'altura i d'arquitectura gòtica, s'aixeca per sobre de la Col·legiata de Santa Maria i la Paeria, essent espectacular la visió del conjunt des de la plaça Major de la ciutat. Sortint de la teulada del temple ja en podem observar els vuit costats iguals amb les arestes ressaltades, a semblança del de Lleida.

Plantejat conjuntament amb l'església, a finals del s. XIII, la seva construcció data dels segles XIV i XV. L'any 1358 es considerava el fet de no tenir campanar "una gran minva i vergonya per a la vila", motiu pel qual es disposà que s'hi treballés fins que es poguessin situar les campanes al pis corresponent. Una vegada instal·lades, ningú volia pujar a tocar-les perquè era perillós ja que no hi havia ampits a les finestres. A més, les campanes, al no estar cobertes, es mullaven i s'havien de reparar sovint.

Finalment, el mestre d'obres Pere de Vall-Ilebrera es feu càrrec de l'obra el 1423. La volta i els vuit amplis finestrals d'arc apuntat bellament decorats van quedar enllestits l'any 1442.

EL CAMPANARIO

El fuerte campanario de Santa María de Cervera, de unos 50 metros de altura y de arquitectura gótica, se levanta por encima de la iglesia y la Paeria (el Ayuntamiento). Su visión desde la Plaza Mayor es espectacular. A partir del nivel del tejado del templo su planta es octogonal, con las aristas resaltadas a imagen del de Lérida.

Planeado conjuntamente con la iglesia a finales del s. XIII, se construyó durante los siglos XIV y XV. En 1358 se consideró vergonzoso para la población no tener torre campanario por lo que se ordenó que se trabajara en ella hasta poder situar convenientemente las campanas. Hecho esto, nadie quería subir a tocarlas por la peligrosidad a que se exponían al no haber alfeizar en los ventanales. Además, al no estar cubiertas, las campanas se mojaban y eran a menudo objeto de reparaciones.

Al fin, en 1423, el arquitecto Pere de Vall-Ilebrera se hizo cargo de la obra, concluyendo la bóveda y los ocho ventanales de arco apuntado en 1442.

TOT PUJANT...

Fins al pis de les campanes s'ha de pujar uns 130 esglaons. Ara bé, aquest ascens no cal fer-lo tot d'una tirada sinó que tenim l'oportunitat d'admirar, al llarg del trajecte, dos sales interiors: la sala dels contrapesos i la sala del rellotge.

A la sala dels contrapesos trobem, com el mateix nom indica, els contrapesos del mecanisme que feien i fan funcionar el rellotge. Considerem interessant destacar la diferència entre els actuals contrapesos i els antics, de pedra i substancialment més voluminosos.

A la sala del rellotge s'ha trobat tradicionalment el mecanisme que fa funcionar l'espectacular rellotge que dona a la plaça Major. El primer que s'hi va instal·lar fou construït el segle XV. Actualment podem observar-hi dos mecanismes o rellotges: el del segle XVIII i el de 1968, que encara avui fa girar les busques i toca les hores i els quarts. En aquesta mateixa sala trobem també la clau de volta esculpida amb la imatge de Santa Bàrbara, patrona dels Campaners.

SUBIENDO...

Hasta el piso de las campanas hay que subir unos 130 peldaños, durante el ascenso podemos admirar dos salas interiores, la de los contrapesos y la del reloj.

En la sala de los contrapesos, podemos observar los contrapesos que hacen funcionar el reloj. Es interesante destacar la diferencia entre los contrapesos actuales i los antiguos, de piedra y considerablemente más grandes.

En la sala del Reloj se ha emplazado tradicionalmente el mecanismo que hace funcionar el espectacular reloj que da a la plaza mayor. El primero se construyó en el s. XV. Hoy podemos observar hasta dos relojes, el del s. XVIII y el de 1968, que aún mueve las manecillas del reloj y toca cuartos y horas. En esta misma sala se encuentra también la imagen de Santa Bárbara, patrona de los campaneros, esculpida al centro de la bóveda.

AL PIS DE LES CAMPANES

Aquest és el lloc més conegut i més concorregut de tot el campanar, on es troben les sis campanes que permeten realitzar els diferents tocs.

Els Tocs: Les campanes de Cervera continuen sent tocades pels Campaners de forma totalment manual, igual que fa centenars d'anys. Aquest fet constitueix una sorprenent excepció. Un document de 1807 ens relaciona detalladament els diferents tocs i les dates en què s'havien d'efectuar, així com les campanes que participaven en cada toc. Actualment es continuen realitzant, de forma continuada, el toc de Festa, el de Morts i el de Funerals i en senyalades ocasions, i fruit de la voluntat dels actuals campaners de recuperar els antics tocs, s'han realitzat també els de foc i de sometent, així com el del mes de Maria i el toc del temps. Aquest últim, el toc del temps, d'una bella musicalitat, s'executa també cada any el dia de Santa Bàrbara, la patrona. El Toc de Festa, un dels més estimats i coneguts, consisteix en diversos repicons, que servien antigament per cridar els campaners; seguits del toc dit "Bilandó", que es fa amb un pedaler i ventant després totes les campanes.

EL PISO DE LAS CAMPANAS

Éste es el lugar más conocido y concurrido de la torre, donde se encuentran las seis campanas con la que se realizan todos los toques.

Los Toques: Las campanas de Cervera siguen siendo tocadas por los campaneros de forma manual, igual que hace cientos de años. Este hecho constituye una sorprendente excepción. Un documento de 1807 describe los distintos toques, cuando estos debían tocarse y las campanas que participaban en cada uno. Hoy se continúan tocando el de Fiesta, el de Muertos y el de entierro. En distintas ocasiones, fruto de la voluntad de recuperación de los campaneros actuales, se han realizado también el de Fuego, el de Rebato, el del Mes de María y el del Tiempo. Este último, de bella musicalidad, se interpreta cada año por la fiesta de la patrona Santa Bárbara. El toque de Fiesta, uno de los más conocidos y queridos, consiste en distintos repicones, que antiguamente servían para llamar a los campaneros, seguido de un Bilandó, que se hace con unos pedales de madera y moviendo después todas las campanas.

UN XIC MÉS AMUNT...

Si pugem al terrat, mirador conegut pel nom d'"ereta", obtindrem una visió espectacular de la ciutat de Cervera i els seus voltants. Podrem observar també un parell més de campanes, la de les Hores, protegida per una cúpula amb rajola blanca i blava, i la dels Quarts.

CURIOSITATS

El dia 4 de febrer de 1632, l'antic Seny del Lladre (avui la campana Trinitat), va giravoltar sola durant més de tres quarts d'hora a causa del fort vent que bufava.

Actualment en el toc de morts encara es diferencia si el difunt era home o dona i si residia a la part antiga o nova de la ciutat.

UN POCO MÁS ARRIBA...

Si subimos a la terraza conocida como "ereta", podremos contemplar una hermosa vista de la ciudad de Cervera y su entorno. Podremos ver también un par más de campanas, la de las Horas, protegida por una cúpula de azulejo azul y blanca, y la de los Cuartos.

CURIOSIDADES

El día 4 de febrero de 1632, la Campana "del Ladrón" (hoy campana Trinitat) giró sola durante tres cuartos de hora debido al fuerte viento que hacía.

Hoy se distingue aún, en el toque a Muertos, si el fallecido era hombre y mujer y si vivía a la parte antigua o a la nueva de la ciudad.

Les Campanes: Cada una de les campanes té el seu nom concret i la seva nota característica. De cadascuna en podríem parlar llargament, ens centrarem però, en el Seny Major. Tradicionalment s'ha parlat d'un pes d'unes quatre tones, i per posar-la a seure o "alabar a Déu" (completament a l'inrevés) són necessaris almenys sis forçuts campaners. El ressonar d'una sola batalla dura més d'un minut.

Les Tenebres: Les Tenebres o matraques consisteixen en una caixa de fusta octogonal, la qual es pot fer rodar, amb uns petits martells també de fusta a l'exterior, que colpegen a la caixa quan aquesta gira. Es fan sonar en les celebracions de Setmana Santa, des del Divendres Sant al Dissabte de Glòria, temps durant el qual les campanes, que representen la veu de Déu, resten mudes i amb les cordes penjant enfora dels finestrals en senyal de dol.

Las Campanas: Cada una es conocida por un nombre distinto y tiene una nota característica. De cada una podríamos hablar largo y tendido, vamos sin embargo a centrarnos en el Seny Major. Se ha hablado tradicionalmente de un peso de cuatro toneladas, y para tocarla y ponerla sentada o "alabando a Dios" (completamente al revés), hacen falta seis fuertes campaneros. La resonancia de un solo golpe del badajo se puede oír durante un minuto entero.

Las Matracas: Las Matracas, consisten en una caja octogonal de madera que puede girar, con pequeños martillos también de madera que golpean la caja cuando esta gira. Se hacen sonar por Semana Santa, desde el Viernes Santo hasta el Sábado de Gloria, tiempo durante el cuál las campanas, que representan la voz de Dios, están calladas y con las cuerdas colgando de los ventanales en señal de luto.

